

Politisk sak

Vår referanse:
2024/473-14-
F03

Saksbehandler:
Gunnhild Masterbakk

Dato:
24.08.2026

Ruspolitisk handlingsplan 2026-2028

Utvalg	Utv.saksnr.	Møtedato
Lokalsamfunn-, oppvekst- og kulturutvalget		01.09.2026
Lokalstyret		16.09.2026

Administrasjonssjefens anbefaling:

1. Lokalstyret vedtar Ruspolitisk handlingsplan for Longyearbyen 2026–2028.
2. Planens kunnskapsgrunnlag og strategiske del vedtas som styrende dokument for Longyearbyen lokalstyres arbeid på rusfeltet i planperioden.
3. Administrasjonen gis ansvar for oppfølging av handlingsdelen og årlig rapportering til Lokalsamfunn-, oppvekst- og kulturutvalget om måloppnåelse, utviklingstrekk og gjennomførte tiltak.
4. Innkomne høringsinnspill tas til orientering og er vurdert slik det fremgår av saksframlegget.

Sammendrag og konklusjon:

Forslag til Ruspolitisk handlingsplan for Longyearbyen 2026–2028 har vært på offentlig høring. Planen bygger på gjeldende ruspolitiske handlingsplan for 2020–2024, tidligere arbeid i ad hoc-utvalg og innspill fra tidligere høringsprosesser. Planen er oppdatert og tilpasset Longyearbyen lokalstyres gjeldende plansystem.

Planen har et tydelig forebyggende perspektiv med særlig vekt på barn og unge, tidlig innsats, tverrfaglig samarbeid og kunnskapsbasert utvikling av tiltak. Samtidig er det lagt større vekt på styring, oppfølging og rapportering enn i tidligere plan.

Planen er bygget opp med:

- kunnskapsgrunnlag
- strategisk del
- administrativ handlingsdel

Dette tydeliggjør skillet mellom politiske mål og administrativ oppfølging.

Administrasjonen vurderer at planen gir et oppdatert og hensiktsmessig grunnlag for Longyearbyen lokalstyres arbeid på rusfeltet de kommende årene og anbefaler at planen vedtas.

Saksopplysninger:

Lokalstyret vedtok 20. november 2024 å forlenge gjeldende [Ruspolitisk handlingsplan 2020-2024](#) inntil ny plan forelå, samt at plan skulle ses i sammenheng med ny planstrategi og øvrig planverk. Planarbeidet har tatt utgangspunkt i forslag utarbeidet av ad hoc-utvalg oppnevnt av lokalstyret, og planen har senere blitt administrativt bearbeidet og tilpasset nylig vedtatt plansystem.

Forslaget til ny plan ble sendt på offentlig høring sommeren 2026. Høringen var rettet mot innbyggere, næringsliv, frivillige organisasjoner og offentlige samarbeidspartnere. Høringsinnspillene er gjennomgått og vurdert før endelig behandling.

Oppsummering av høringsinnspill

Det er mottatt høringsinnspill fra Visit Svalbard og Svalbard kirke, samt at det er gjennomført temamøte om planen i Forebyggende forum.

De to skriftlige innspill er gjennomgående positive til planforslaget og støtter planens kunnskapsbaserte tilnærming, forebyggende fokus og vektlegging av samarbeid. Det pekes samtidig på behov for økt oppmerksomhet om voksnes alkoholkultur, arbeidslivets rolle i rusforebyggende arbeid, foreldrerollen og sammenhengen mellom rus og psykisk helse. Videre fremheves betydningen av tverrfaglige samarbeidsarenaer, herunder Forebyggende forum og et eventuelt Utelivsforum, samt videre utvikling av rusfrie møteplasser og inkluderende fellesskap.

Planen er drøftet i Forebyggende forum hvor deltakerne støtter den endring i struktur som er gjort. Det fremheves at et kunnskapsbasert fokus er bra, og at en ut fra dette vil kunne se på planen fra et helhetlig perspektiv hvor spesielt barn og unge ferdes på ulike arenaer. Det gis positiv tilbakemelding på planens oppbygging, og tydeliggjøring ift. ansvar, rapportering, og oppgavefordeling.

Flere av innspillene vurderes ivaretatt i planforslaget og vi tar videre konkrete tiltak som kan følges opp gjennom den administrative handlingsdelen og den årlige prioriteringen av tiltak.

Oppsummering av de viktigste endringene fra 2020–2024 til 2026–2028

1. Planen er tilpasset nytt plansystem

Den største endringen er at planen nå er koblet til Longyearbyen lokalstyres planstrategi og øvrige styringssystem. Planen er ikke lenger kun en handlingsplan, men et strategisk styringsdokument med tydeligere rollefordeling mellom politikk og administrasjon.

2. Ny struktur

Plan 2020–2024 bestod av:

- situasjonsbeskrivelse
- mål og strategier
- detaljert tiltaksoversikt

Den nye planen er delt i:

- kunnskapsgrunnlag
- strategisk del
- handlingsdel

Der handlingsdelen kan oppdateres administrativt uten full politisk revisjon av hele planen.

3. Styrket krav til oppfølging og rapportering

Tidligere plan hadde begrensede føringer for oppfølging.

Ny plan legger opp til:

- årlig rapportering til politisk nivå
- løpende oppfølging av tiltak
- systematisk vurdering av måloppnåelse

Dette gir bedre politisk styring og kontroll.

4. Mer kunnskapsbasert tilnærming

Planen beskriver behov for å styrke kunnskapsgrunnlaget og erkjenner utfordringer knyttet til begrenset lokal statistikk. Fokus flyttes fra enkeltstående tiltak til mer systematisk innhenting og bruk av kunnskap.

5. Tydeligere forebyggingsprofil

Forebygging var også hovedprioritet i planen 2020–2024, men den nye planen løfter dette enda tydeligere fram.

Særlig vektlegges:

- barn og unge
- tidlig innsats

- psykososiale beskyttelsesfaktorer
- samarbeid på tvers av tjenester

Dette fremstår som den viktigste faglige prioriteringen i ny plan.

6. Mer vekt på samarbeid

I den gamle planen var det omfattende beskrivelser av ansvar hos skole, foreldre, sykehus, kirke, Sysselmannen, næringsliv og frivillighet.

Den nye planen viderefører dette, men framhever i større grad samarbeid som metode for måloppnåelse, både mellom offentlige tjenester, næringsliv og frivillig sektor.

7. Fra detaljerte enkelttiltak til dynamisk handlingsdel

Planen 2020–2024 inneholdt konkrete tiltak som:

- foreldremøter
- ungdomsarrangement
- deltakelse i utelivsforum
- ungdomsundersøkelser
- konkrete ansvarsbeskrivelser for ulike aktører.

Den nye planen legger i større grad opp til at konkrete tiltak utvikles og prioriteres gjennom årlige handlingsplaner og ordinær drift.

Kort oppsummert til politisk behandling

Den nye ruspolitiske handlingsplanen innebærer ikke et vesentlig skifte i ruspolitisk retning, men en modernisering av planverket. Hovedmålet om forebygging videreføres, mens planen får sterkere forankring i lokalstyrets plansystem, tydeligere mål- og resultatstyring, større fokus på kunnskapsgrunnlag og årlig oppfølging, samt en mer fleksibel administrativ handlingsdel.

Vurdering:

Administrasjonen vurderer at den nye planen representerer en modernisering av Longyearbyen lokalstyres ruspolitiske styringsdokument.

Mens planen for 2020–2024 i større grad var en tradisjonell ruspolitisk handlingsplan med omfattende beskrivelser av situasjon, ansvar og enkelttiltak, er den nye planen tydeligere integrert i lokalstyrets overordnede planstruktur. Det gir bedre sammenheng mellom politiske mål, prioriteringer og administrativ oppfølging.

Planen viderefører hovedmålet om forebygging av rusrelaterte problemer, men legger større vekt på:

- tidlig innsats
- barn og unge
- kunnskapsbasert utvikling

- tverrfaglig samarbeid
- systematisk rapportering og oppfølging

Samtidig er tiltaksdelen gjort mer fleksibel ved at oppfølging skjer gjennom administrative handlingsplaner og ordinære budsjettprosesser. Dette vurderes å gi bedre mulighet til å tilpasse innsatsen til utviklingen i lokalsamfunnet gjennom planperioden.

Administrasjonen vurderer derfor at planen vil være et godt grunnlag for videre rusforebyggende arbeid i Longyearbyen.

Vedlegg

- 1 Forslag - Ruspolitisk handlingsplan for LL 2026-2028 - revidert

Andre vedlegg (ikke vedlagt):